

KARACADAĞ

DIYARBAKIR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

İki büyük bayram	Ö. Öner
Doğu Anadolunun mühim Transit yollarına bir bakış	Seyfi Alpan
Koşma (Şiir)	A. Ş. Kavut
Diyarbakırlı bilginler ve ozanlar	A. Ş. Kavut
Diclede mehtap	İ. Ateşli
Alfabemiz	Sadık Özbek
Ninniler	A. Ş. Kavut
Diyarbakırda Vakıflar	A. Ş. Kavut
Ömür (Şiir)	Ş. Ersoy
Dutçuluk	F. İpeker - S. Özbek
Damlacıklar (Şiir)	Orhan Asena
İdeal nedir	Miraç Aktuğ
Halkevi (Şiir)	İ. Ateşli
Evimizin bir aylık çalışmaları	

SAYI: 19

AĞUSTS 1939

CİLT : 2

DIYARBAKIR BASIMEVİ

Yazı Hey'eti

Kâzım Baykal — Şeref Kışmır — SüheylBeken — Ömer Öner —
Süleyman Savcı — A. Şevket Kavut — Sadık Özbek.

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Umumî Neşriyatı İdare Eden
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Fıatı 10 Kuruş.

Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

İKİ BÜYÜK BAYRAM

Ö. Öner

Temmuz ayı içinde üst üste iki büyük günün törenini yaptık. İlk günün verdiği ruhi çokknluk ikinci günün neşesi arasında büsbütün canlandı. Türk yurdunun her köşesinde tarihin Pekaz kaydettiği bu büyük zafer günlerinin aynı his ve aynı heyecanla kullandığını duyuyor ve işitiyoruz. Bu eşsiz zaferleri Türk ulusunun istiklâl ve hayatı adına tehakkuk ettirmek nasıl hakkımızsa gene bu ışıkl günleri taziv ve tes'it etmek te o kadar hakkımızdır.

Başımızı bir an için geriye çevirelim. Büyük harp sonundayız. Ordu, dağınık ve bitgin bir halde. Büşmanlar yurdumuzu istilaya çalışıyor. Türkün bütün hak ve hukuku tepelenmek isteniyor. Fakat, bu kötü emeller tehakkuk etmemişti ki yurdda son ve kat'i bir tepreniş meydana geliyor. Millî cidal başlıyor. Türklügü artık

ölmüş sanan mağrur ve galip devletler. Hayretle İnönü ve Sakarya muzafferiyetlerimizi seyrediyorlar. Bu «ULU» milletin kendi mäkûs taliini yeneceğini anlamadan gecikmiyorlar. İtilaf devletlerinin en mühimlerinden olan Fransız hükümeti 20 — ilkteşrin — 1921 tarihinde bizimle Ankara anlaşmasını yapıyor. Bu anlaşma ile harbe son verdiği ve bütün Kilikyayı tahliye ettiği gibi «HATAY» bölgesini alakadar eden bir çok hayırlı maddelerin konması da mümkün oluyor. Ve «HATAY» ı ilgilendiren maddeler şu şekilde sırlanıyor:

1 — İskenderon havalisi için hususi bir idare tesisi

2 — Bu mntakanın Türk ırkından olan sekemesi harslarının inkişafına mumaneat edilemeyeceği.

3 — O mntakada Türk lizanı

nın resmî mahayeti haiz olacağı.

Ankara itilafnamesinin mühim kısmını teşkil eden bu maddelerin konması anı, harbin en buhranlı zamanlarına raslamaktadır, Millî mücaddelenin geniş mana ve şumulüne, işte bu vasikalar büyük birer delil teşkil eder. Buradan, bu gün idrak ettiğimiz «HATAY» muzafferiyetinin doğuşuna ait hakikatlerin esasına varmış bulunuyoruz. Binaenaleyh ana vatanın bölünmez bir bütün olduğunu ve millî cidalin bu bütünü kurtarma yolunda gereken fedakârlığı göze aldığını ta o zamandan, bu pek şümüllü olan itilaflarla da meydana koymuş oluyoruz. Geçen yıldan beri Hatay hakkında yapılan teşebbüsler, işte Aakara istilafnamesinin veddiği hak dairesinde idi. Zamanı gelince haklı iddialarımızı ileri sürmekte gecikmedik. İtilafnamenin kaydettiği maddeler tatbik sahasına kondu. Yeni ve müstakil bir «HATAY» devleti kuruldu. Fakat, Hatay devletinin bu ufak bölge ve ufak bir Külte halinde Dünya buhranının ortaya koyduğu birçok tehlikelere karşı ilelebet başka orduların himayesine dayanarak tam hakimiyet ve istiklâl içersinde yaşıyamıyacağı muhakkaktı. Bereket versinki son, sulh prensiplerinin doğurmuş olduğu ittifakların zarurî esasları bu millî davamızın en doğru şeklini ortaya çıkardı: Aslı vatana ilhak. İşie bu suretle, 23 — temmuz — 1939

yılı, kırk asırlık bir Türk yurdu Hatay vilayeti, merd yürekli asil Türk ahalisile beraber bölünmez bir bütün olan ana vatana ilthak etmiş bulundu.

Hatay gönünü tes'it ederken bütün yurttta dalgalanan bayraklar, bir gün sonra «LOZAN» gününün parlak ufuklarını süsledi. O gün de büyük «LOZAN» zaferini bütün yurt ve bütün ulusça Kutladık. Biri öbürünü kovalıyan zaferlerin sonu gelmez Türk tarihinde... Fakat LOZANIN manası, LOZANIN Kıymet ve ehemiyeti bizce de Dünyaca da pek büyük ve pek geniştir. LOZAN, düne kadar Türk istiklâl ve hakiniyetinin esasını meydana getirmiştir; Fakat bu gün LOZAN: Dünya sulhunun hakiki bir amili mevkiine yükselmiştir

Ne mutlu bize, ne mutlu Türküm diyene! .

DOĞU ANADOLUNUN MÜHİM TRANSİT YOLLARINA BİR BAKIŞ

Seyfi A. Pan

İskenderon körfezi ile Çoruh nehrinin mansabı arasına bir çizgi çizersek bu çizginin doğusunda kalan kısım "Doğu Anadolu" denir. Doğu Anadoluyu iki parçaya ayırırız:

- 1) Asıl Doğu Anadolu
- 2) Güney Doğu Anadolu

1) Asıl Doğu Anadolu, Doğu Toros dağlarının İrandan Fırat nehrinin dereyine" vadisine" kadar uzanan parça) kuzeyinde kalan bölgedir. Bu yazımda bu bölgedeki mühim Transit yollarından bahsedeceğim.

Doğu Torosların güneyinde kalan kısım "GüneyDoğu Anadolu" denir. Doğu Anadolu umumi hey'etile yüksek bir yayladır. Biz bu yaylaya "Doğu Anadolu yaylaları" diyoruz. Doğu Anadolu yaylaları, yüceltisinin fazlalığı yereyinin "avarızının" çokluğu ve bir çok sönmüş yanar dağlara malik olması ve hatta ova ve dereylerin "vadilerinin" bile deniz seviyesinden yüksek olması ile" Van gölünün yüzeyi deniz seviyesinden 1720 M. Erzurum 1900 M.

yüceltisinde) Anadolumuzun diğer tabii bölgelerinden ayrılmaktadır. Doğu Anadolu dağların istikameti karışıktr. Doğu Anadolu yaylalarında bir çok kalker dağlar bulunmaklberaber' daha ziyade üçeyçağda (üçüncü zaman) mevdana gelmiş olan püskürmeleli (İndifaları) görmekteyiz. Bu püskürme tepeler (İnd faa tepeler), kitleleri iteşekkül ederken bir taraftan da şiddetli çöküntü olmuş, bu çöküntül-ri sonra tortu (rusup) ve kısmende büyük lav katmanları (tabakala) doldurarak" geniş yüksek çuour ovalar" hasıl olmuştur. Eleşkirt — Diyadiu' Pasinler — Erzurum, Melazgirt, Hınıs, Muş ovaları gibi.

İşte böyle karışık bir yapılaşa malik olan Doğu Anadolumuzdaki mühim Transit yollarımız şunlardır:

- 1) Trabzon — Erzurum — Tebriz Transit yolu.
- 2) Ahlat — Bitlis — Diyarbakır yolu
- 3) Kars — Kara Köse —

Erciş — Bitlis yolu.

1) Trabzon — Erzurum
Tebriz Transit yolu.

Bu birinci transit yolu çok arızalı bir alanda eski bir ticaret yoludur. Ruslar tarafından yapıla Tebriz — Necivan — Gümrü — Tiflis — Batum demir yolu işlemeye başladıktan sonra bu transit yolunun bir dereceye kadar faaliyeti azalmıştır. Rusların yaptırdığı bu Tebriz — Necivan — Gümrü — Tiflis bütün demir yolunun uzunluğu 900 Km. den fazla olup dolambaçlı bir yoldur. Halbuki Trabzun — Erzurum — Tebriz Transit yolu 700 Km. uzunluğunda olan Batı İnan ile Doğu Karadeniz arasında en tabii ve en kısa yoldur. Binaenaleyh bu yol çok iyi bir şosa haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu vechile bu yol Rusların dolambaçlı demir yolları ile rekabet edilecektir. Bu Trabzon — Erzurum — Tebriz yolu, eski tarihi bir yol olup Trabzondan Erzuruma kadar her devirde hemen aynı istikameti takip etmiştir. Bu vaziyetin en mühim sebebi de yer yüzü biçiminin yaptığı tesiridir. Çünkü Trabzon — Gümüşhane ve Erzurum arasında en tabii bir yol olan 2000 metre yükseklikte ki Zigana dağı'nın geçidi bulunmaktadır. Trabzondan Erzuruma giderken görülen coğrafi şekiller ve hahiseler üzerinde toplu bir

izahat vermek isterim. Trabzon — Karadenizin mühim limanlarından sayılır. Doğu ve Kuzey Anadolumuzun mühim bir uğrak noktasıdır. İnan Transit yolu üzerindedir. Trabzon limanı başta tütün, sonra fasulya, fındık, yağ ihraç eder. Trabzon limanına senede 600,000—700,000 tonlato hacminde gemi uğrar. Tesisatı çok noksandır.

İstikbali parlak olan limanlarımızdan biridir. Trabzon — Erzurum yolu 280. Km. bu yol üzerinde otobüslerle gidilmektedir. Trabzondan otobüslerle hareket ettikten ve uzaklaştıktan sonra yol hep yükselir. Mamafih Trabzondan Maçka kazasına kadar meyil nisbeten azdır. Maçkadan sonra yereyin (arazinin) gittikçe yükseldiğini görürüz. Çünkü Zigana dağlarının eteklerine doğru çıkmış oluyoruz. Otobüsler Zigana dağlarını tırmanırken ormanları, dere-leri, yarıları bağçelerin ortasındaki küçük köyleri görmek suretile Hamsı köyüne kadar çıkılır Hamsı köyünden sonra bu tavsif ettiğim yol gittikçe yükselir, ve nihayet 2036 .M. lik bir yüceltiyi bulur. İşte buraya «Zigana kordonu» denmektedir. Bu Zigana geçidini aşarak dağın güney yamacına inerken derhal coğrafi manzarasında değiştiği yeşilliklerin ve ağaçlıkların azaldığını görürüz. Bu coğrafi manzara bize artık kuzey Anadolu ilkiminin tesirinden temamilen uzakta kaldığımızı hatırlatır. Zigana geçidinden biraz

uzaklaştıktan sonra artık "Çığ" ların bulunduğu alana "sahaya" geçmiş oluruz. Dağlara yağan karlar tepelerebirikip kalmaz. Şu halde dağların tepelerinde toplanan ve yığılan karlar büyük bir süratle dağların yamaçlarından aşağılara doğru yuvarlanır; Ve orada eriyip giderler. İşte bu karlara "Çığ" denir. Çığlar dağların yamaçlarından aşağı yuvarlanırken rasladıkları çamur ve taşlarda beraber sürükliyerek gittikçe büyürler. Bu çığlar önlerine çıkan her şeyi ezerler ve bazan müthiş hasarla yaparlar. Zığana dağlarındaki çığlar teşrin ayında başlar; Ve Nisan sonuna kadar düşmekte devam eder. Binaenaleyh mal ve insaca zayiata sebep olur. Zığana dağlarını geçtikten sonra düz yol üstünde otobüsle (Ardas) ye varılır. Buradan yine çok dik olmayan bir yolu takip ederek Gümüşhane'ye gidilir. Gümüşhane — Trabzona 120. Km. mesafede olup iki dağ ve kayalık arasınd kurulmuş küçük bir şehirdir. Gümüşhane civarında meyva bahçeleri (Elma, Armut, Ayva . . .) ve Fümüş madeni bulunur. Gümüşhaneden sonra dere kenarındaki yol takip edilerek Balahur mümbit ve mahsuldar ovasına varılır. Bu ovoidan sonra Bayburt ovası ve Bayburt gözüdür.

Bayburt — mümbit Bayburt ovasının kenarında, Çoruh nehri-

nin her iki sahiline yayılmış şirin bir kasabadır.

Çoruh nehri Bayburttan itibaren kuvvetli akar su halini alır, Bayburdun civarı zengin bir hububat anbarıdır, balı makbul olduğu gibi yağ ve peynirleri de iyidir. Beyaz, yumuşak yünden yapılan çorap, eldiven ve fanilaları meşhurdur. Bayburttan çıktığından ve bir müddet düz yereye (Arazide) gittikten sonra dar bir geçitten geçilir, ve Kop dağının (2600, M.) eteklerine yaklaşılr. Erzuruma gitmek için bu Kop dağından aşmak lazımdır. Bu dağda tepeler çıplak ve ağaçlar seyrek olup, yollar geniş ve uçurumlar azdır. Kop dağında kış fırtınaları olur. Otobüsle bu Kop dağı aşılırken 2450. M. ye kadar çıkılır. Burada bulunan karakolun yanında çok soğuk lezzetli bir su vardır,

Kop dağı geçildikten sonra yereyin (arazinin) ve binaenaleyh yolunda umumi olarak Erzuruma doğru meyilli olduğunu görürüz. Aşkaleye ve oradanda İlcaya gelince Erzuruma tamamen yaklaştığımızı hissederiz. İlica da bir çok hastalıklara deva olan sular vardır. İlicadan hareket edince Erzuruma varılır. Erzurum—Tebriiz yolu üzerinde Dogu Anadolu muzun en chemmiyetli şehridir. Erzurum tarihi bakımdan eski bir şehirdir. Burada bulunan tarihi binaların bir çoğu Saltık oğulları

ile, Ak koyunlular devrine aittir. Osmanlılar devrinden kalma kışlalar ve son zamanlarda yapılmış kıymetli kültür yuvaları vardır. Erzurum, orta zamanlarda İnan — Hindistan yolu üzerinde mühim ticaret merkezi vazifesini görüyordu. Burası aynı zamanda askeri bir garnizonda Erzurumda on birinci asırda bir çok kıymetli binalar vardır. Bu gün bu binaların pek azı kalmıştır. Çifte minare medresesi bunların ehemmiyetlilerindedir. Bu medrese hicri 651 Alaettin keykubadın kızı tarafından üniversite olarak yapılmıştır. Erzurum ovası, daha ziyade hububat ziraatine müsaittir. Buraya sebze ve meyva ispir ve tortumdan gelir. Buraya kadar verdiğim izahattan sonra şimdi bu birinci — Erzurum — Tebriz transit yolunu, Erzurumdan sonra takip ettiği istikametleri söyleyeyim.

Trabzon — Erzurum — Tebriz transit yolunun yukarda anlattığım üzere Erzuruma kadar istikameti hemen her devirde aynı olduğu halde Erzurumdan itibaren istikametini değiştirerek zaman, zaman başlıca iki yol takip etmiştir. :

1) Erzurum — Hınıs — Malazgirt — Erciş — Kutur — Tebriz yolu.

2) Erzurum — Kars — Erivan Nahcivan — Tebriz yolu.

Fakat bu gün Erzurum — Ha-

san kale, kara köse — kızıldize — Hopa üzerinden gitmektedir. İşte ehemmiyetli olan bu transit yolumuz iyi bir şosa haline getirilmektedir. Binaenaleyh deve kervanları ile günlerce gidilen bu mesafe kamyonlarla üç veya dört günde aşılmaktadır. Biz bu yolumuz ile güney kafkas demir yollarından başka Bağdat üzerinden geçen İnan transit yolu ile de rekabet edebiliriz.

2) Ahlat — Bitlis — Diyarbakır yolu.. Bu yolumuz deniz seviyesinde 1720 metre yüksekliğindeki Van gölü havzasını akdenize bağlamaktadır. Binaenaleyh doğu Anadolumuzdaki bu transit yolunda ehemmiyeti büyüktür. Bu Ahlat — Bitlis — Diyarbakır yolunun, İnanın Kuzey batısında deniz seviyesinden 1226. M. yükseklikte bulunan Urmiye gölü havzasına bağlanması icap eder. Çünkü bu suretle İnanla Türkiye arasında ticarî bakımdan ehemmiyetli ikinci bir transit yolu elde etmiş olacağız. Ahlat — bitlis — Diyarbakır yolu akdenize, Siverek, Urfa, Antep üzerinden şosa ile bağlıdır.

3) Kars — karaköse — Erciş — bitlis yolu : Bu yol yukarda söylediğim Trabzon — Erzurum — Tebriz yolu ile Ahlat — Bitlis — Diyarbakır yolunu birbirine bağlamaktadır. Kars — Karaköse — Erciş—Bitlis

yolu Aynı zamanda kaskasya ile Irak arasında geçit vazifesini görmeye müsaittir. Bu yol kuzeyde kars üzerinden kaskas demir yolları ile birleşmektedir. Ercişten ayrılan bir yol Vana kadar gider.

Kuzey dogu anadoluda kaskas sınırı (Hududu) üzerinde Ardahan — Ahıska, kars Gümrü lğdır — Erivan arasında işlek geçitler bulunur. İranla olan sınırımız üzerinde Beyazıt — Mako Başkale — Dilman arasında mu-

ayen yollar ve geçitler vardır.

Diclenin doğusundaki Irak ile olan sınırımız üzerinde Şemdinli — Revandiz, Çölemerik — Ama-diye, beytüşebab — Zaho arasında da geçitler vardır.

Buraya kadar verdiğim izahattan anlaşılacağı üzere Dogu Anadolumuzdaki bilhassa transit yollarımızın ve diğer küçük yolların ekonomik hayatımız üzerindeki rolları büyüktür.

KOŞMA

*Kaygusuz başımdan aklımı aldı
Vaz geçsem edemem, geçmesem olmaz.
Beni Mecnun edip dağlara saldı
Vaz geçsem edemem, geçmesem olmaz.*

*Söyle bana, anlat nedir günahım ?
Aşkınla yanımaşam ey yüzü mahım.
Bilmemki nedeyim şaştım Allahım:
Vaz geçsem edemem, geçmesem olmaz.*

*(Dertli Şevket) eder ey vefasız yar.
Gel merhamet eyle olmaz bu kadar.
Yıllardır bu kalbim aşkınla çarpar
Vaz geçsem edemem, geçmesem olmaz.*

A. Ş. Kavut

DİYARBAKIRLI BİLGİNLER ve OZANLAR

[Geçen Sayıdan Devam]

Ahmet Şevket Kavut

Hafid Paşa

İbrahim hafid paşa (Şeyh) zade Seyit İsmail adlı bir zâtın oğludur. Şairin hayatı hakkında (Son asır Türk şairleri) nde şu malumat vardır. (Cüz — S : 467 :)

"Şeyh yüsüfü Velinin Hafidi olduğundan Hafid mahlasını ihtiyar eyledi. 1160 (M. 1744) te Diyarbakırda doğdu. 1202 (M. 1786) da Diyarbakır voyvodalığına tayin ve kapıcı başlık rütbesi tevcih kılındı. Devlete isyan eden millu aşireti reisinin izalesi kendine havale edildiğinden kuvvei askeriye sevkine lüzum gösterdi. Bu suret hoş gitmediğinden 1207 (M. 1791) de voyvodalıktan azl olundu. İstanbula gelip üç sene oturdu. Ricali devlet, Ülema ve üdeba ile ülfetetti. 1210 (M. 1794) te Reka mütesellimliğine ve 1211 (M. 1795 te kendi istidası üzerine rütbei vezaret ile Reka iyaleti valiliğine nasb edildi. Bonapartın Mısırı istila etmesile asker toplayıp mısıra gitmek üzere 1124 (M. 1798) de ilaveten Diyarbakır Valiliği de tefviz kılındı.

1215 (M. 1799) da Habeş ve Cidde valiliklerine Medinei münevvere muhafızlığına tayin edildise de ordudan ayrılmasını serdarı ekrem yusuf Ziya paşa münasip görmediğinden uhdesindeki valilikler mütesellimler vasıtasile idare olunmak üzere orduda kaldı.

Oğlunun hastalığından dolayı Habeş ve Cidde valiliklerinden afvini reca etti. Mısırın istirdadından sonra Diyarbakire döndü. Oğlunun vefatıle müteellim oldu. Muaharan daha bazı valiliklerde bulunduktan sonra 1226 (M. 1808) de tekrar Diyarbakır valisi oldu.

1228 (M. 1812) de vefat etti."

Ali Emiriye göre : "ilim ve irfan ile mümtaz ve ülema ve şuaraya riayetkâridi. Bulduğu vilâyetlerde halki hoşnut etmeğe çalışırdı."

Hafid paşanın mezarı fatih paşa camiindeki mezarlıktadır. Değerli bir asker olduğu kadar tanınmış bir ozan olan Hafid paşanın mürettep divanı vardır. aşağıdaki gazel onundur :

Gazel

Suzanı gamı şulei hüsnüm dönerim yok
Pervane gibi yanmadan özge hünerim yok
Eflâki yakar ateşi aşkım benim amma
Âdâya eser eyleyecek bir şererim yok
Ey mevcei derya neye bu çini cebinin
Zanetme derunu da benim de güherim yok
Gelse o büti vahşi eğer haneye تنها
Candan verecek gayri gönül ma hazarım yok
Donmam görüp ol afeti Sadığı civanı [1]
Ben mevleviğim gayri havadan dönerim yok

Civan

Şehrimizin saz şairlerindendir. Ali Emiri tezkirei şuarai Amid adlı eserinde Civandan bahs ederken diyorki : "Kahvehanelerde muamma, Luğaz tertip eden ve lisanı milli üzre söz söyleyen umumî şuaramızın serâmedanıdır. Mani, Mayr, koşma tabir olunan vadilerde tekel-lüften muberra sade sözlerinin ekserisi hoş ayendedir. Bir hayli üstad sözlerini nakşî sahâyîfi mahfûzât eylediğinden oldukça üstadane gazel-leri de câbecâ işitilip görülmektedir." Bir az sonra şunları yazıyor: "Bu gün Hacı Civan falan kahvehanede bir muamma asmış kimse hal edememiş ve yahut bir şair gelmiş bir muamma ta'lik etmiş her kim hal ederse beş mecidiye verecekmiş. Hacı Civan hal etmiş paraları kazanmış koca Hacı Civan." Gene başka bir yerinde şunları kayd ediyor. "1288 (M. 1871) senesinde şehre yarım saat mesafede (Ali pınarı panayırı) ihdas ve her sene on beş gün kadar şehrin dükkân-ları kapanıp orası bir mahşeri umumi şeklini aldı. Artık Hacı Civanı görmeğe bir mani kalmadı. Panayır mahallinde tertip olunan yerlerde etraftan gelen 15 — 20 kadar saz şairlerinin baş tarafına Hacı Civan geçer ve büyük lüleli çubuğunu doldurup içerdi. Ekseriya iticalen inşad eylediği eş'arını okur ve aralıkta Aşık ömerle i ve Gevherleri de hatırdan çıkarmazdı."

Tercümei halından ziyade onu ve yaşadığı zamanın hatıralarını tesbitle iktifa eden Emiri, Civanın doğuş tarihini bile kayd etmiyor. manzumelerinden yalnız bir gazelini ahıyor.

(1) - Tarikatı saydıyenin donmak usulüne işaret etmiştir.

Gazel

Senden özge ey peri gelmez güzeller yadıma
Ben senin hayranınam lütfet iriş imdadıma
Firkatınla küncü mihnette figan etmekteyim
Başın için gel kulak tut bir nefes feryadıma
Gaibâne kimseye itmek ihanet istemem
Nâ haleflik hasılı vergi değil ecdadıma
Arıfu kâmililere haddım değil bir şey demek
Haşre dek eyvallah etmem câhili hasadıma
Dâdı hakla ey [Civan] manaya oldum aşına
Tâv'an ettim² serfûrû ateş zeban üstadıma.

Remzi

Asıl adı Muhammed olan Diyarbakırlı bu ozan 1170 (M. 1753) senesinde doğdu. Memleketin değerli Bilginlerinden ders aldı. Ali Emirinin rivayetine göre : (Uzun boylu, esmer çehreli, çatuk kaşlı, etvarı kibarane, suhbeti zarifane) imiş. Bir divana malik bulunduğunu aşağıdaki beytinden anlıyoruz :

*Harfi endaz olmada erbabı aşka [Remziyu]
Nükteden halı değildir şi'ri divanın senin*

İlerde hayatı yazılacak olan M. Tahir Taibin babasıdır. 1227 (M.1810) de vefat etti. Mezarı Urfa kapısındadır. aşağıdaki gazel Remzinindir.

Gazel

Şimdilik ey dil vatan oldu yine dağlar bana
Yar için ben ağlarım hasretle yar ağlar bana
Mihri hüsnü ruşen etti zulmeti enduhemi
Gör ne hub oldu gönül şimden geru çağlar bana
Sine kim sed paredir aşk'ı ucundan yaredir
Kimse sarmaz yaremi dilber gelir bağlar bana
İstemem dağlardaki Baykuş gibi viraneyi
Mesken olmak hoş gelir Bülbül gibi bağlar bana
Dil o mecnundur gezer sahraları leyla için
[Remziya) esmer dilersem rast gelir ağlar bana.

Gazellerinden başka bir çok tahmisleri de vardır. Aşağıdaki iki beşlik Yusuf Ziya paşanın bir gazeline yaptığı tahmisten alınmıştır :

*Bizki mehcuruz vatandan gamla mahsurlardanız
Sanmanız arayışı dünyaya mağrurlardanız
Nakşı çarhtı bivefadan kalbi meksûrlardanız
« Camı enduhe felekten şimdi mahmurlardanız
Yanı bezmi dilrubadan devri mahcurlardanız »*

*Çarsuyi himmeti gördüm kumaşı be baha
Hep deruğ amiz bayi müştere ehli riya
Pek kûsad üzre meta'ı sıtkı niyyet «Remziye»
Kem baha olsa nola kâlâyı şî'rin ey «Ziya»
Kadri eş'ar ile biz mağduru ma'zurlardanız.*

— SONU VAR —

HAMIŞ

Emekli baş öğretmen Süleyman Sıvacının bana sonradan anlatığına göre geçen sayıda hayatını yazdığım Bakinin vefatı 1327 — 1328 seneleri arasında imiş. O zamanlar talebe olduğunu söyleyen Bay S. Sıvacı Hatta onun için bir mersiye bile yazarak Diyarbakırda çıkan Dicle gazetesinde bastırıldığını ilâve etti. Keyfiyeti okuyucularıma bildiririm.

DİCLEDE MEHTAP

*Cinan resmin Diyaribekiride tasvir eder mehtap
Kenarı Dicleyi manendi cuyi şir eder mehtap*

HAMİ

*Şebnemler dağılırken mehtabın ziyasında,
Sustu ıssız bahçede kalbi yanık bülbüller.
Akşamın ıstırsız bu tatlı rüyasında,
Hayata küskünmüdür neden ağlıyor güller?*

*Uyuyor menekşeler, solgun kâküller bükük;
Oroşan çapkın kuşlar şimdi derin uykuda.
Sıvgilim bak mehtaba saçların gibi söküük,
Bulutlarla sarılmış öyle sakın kuytuda.*

*Çiçekler serpilirken bu semavi billurdan,
Her taraf efsanevi bir ilhamını saklar.
Gızli bir el uzandı sanki ilahi nurdan,
Sonsuz bir tebessümle kapanıyor dudaklar.*

*Her an coşan nurlarla parıldarken bu hayat,
İsteriz, daim onu böyle akşam olduğça,
Dalarken bu hülyaya düşünmeyizki, heyhat . . .
Bu mehtap gene doğar gençliğimiz soldukça.*

İbrahim Ateşli

ALFABEMİZ

Sadık Özbek

Beşeriyet tarihinde gelip geçmiş olan ulusların hayatı fikri kabiliyetleriyle : tekâmül safhalarındaki varlıkları her şeyde olduğu gibi, kültürdeki seviyelerile ölçülmüş ve anlaşılmıştır. Bu günkü yirminci asır adamının harika ve zekası da hemen hemen aynı şekilde tebaruz etmiş ve yürümüştür.

Ta ilk zamanlardanberi insanların maksat ve mevcudiyetlerini kültürel bir sahada ifade için sarfettikleri emek ve gayretleri malumdur.

Bir şeyi kazanıp ortaya çıkarmak, ne kadar mühimse, onu kültür sahasında ifade etmekte o kadar büyüktür.

O halde ibda ile beraber, ifadenin de milletlerin esas bünyesinde yer tutacağı anlaşıldığından, bir şeyin kıymeti, tatbik sahasındaki ifade kudretile anlaşılıyor demektir.

İfadenin bu derece önemli olduğunu anlatıktan sonra, bu günkü yazıda kastedeceğim doğrudan doğruya bir yazı ifadesi ve nihayet bir alfabe meselesidir.

Tarihte ilerlemiş veya geri kalmış ulusların medeniyet sahasındaki ilk adımları muhakkaktırki öz harslerine uygun bir alfabenin tanziminde görülmüştür. Ve onun içindirki her ulusun « büyük, küçük » birer alfabeti olmuştur.

Biz Türklerinde, ezeldenberi, zaman zaman ve yer yer kendine mahsus bir çok alfabetleri vardı. İslamiyetten sonra şekil değişmiş ve Anadolu Türklerinin alfabeti bundan sekiz on sene evvel tatbik ettiğimiz Arap harfleri alfabeti olmuştur.

Bu alfabetin gerek öğrenmek ve gerekse öğretmek hususundaki güçlükleri ; sonradan Cumhuriyet devrinin « harf ve dil » devrinde « Lâtin » alfabetini kabul ettiğimiz esnada, yeni alfabetin eskisine nisbetle dilimize ne kadar uygun ve ondan ne kadar vazih olduğu anlaşılmıştır.

Binaenaleyh Milletlerin tekâmülü, dillerinde ve bilhassa alfabetlerindeki kudret ve kabiliyet derecesile ölçülebilir deneyiliyor.

Yeni yazımızla eskisi arasında ilmi ve herkesin anlayabileceği mukayeseyi bir tarafa bırakarak

herkesin tekrar edebileceği şu küçük tecrübeyi yapalım. :

Beş altı yaşında da ne yeni harfleri nede eskilerini bilmiyen zeki bir çocuğa « Ali » nasıl yazılır diye sornunz, çocuk harflerin şeklini bilmediği halde derhal (A) ile yazılır diye cevap verecektir. Yalnız şu küçük tecrübe yeni yazının lisanımızın tabiatına ne kadar muvafık olduğunu ve eski « » gibi çatlattığımız harflerin bizim için artık lüzümsüz olduğunu ve çocuklarımızın zihnini karıştırdığından, çocuk okumalarına mani olmaktan başka bir işe yaramadığını göstermektedir. Eski yazımızdaki sedalı harf noksanlığında, her kesin his ettiği bir şeydi vakia uzun zamandanberi esası türkçe olan kelimeleri yazarken sedalı harfleri koymağa alışmıştık. Fakat bir zamanki « kelimatı arabiye » meftunlarının arap imlâsına esir olmaları, arap ve acemceye benzeyen, fakat bizim kendi malımız olan, hatta arapça ve acemce bulunmadığı halde, bizim icad ettiğimiz kelimeleri sedalı harflerle yazılmasına mani oluyordu.

Yeni yazı dilimizde Türkçe kelimelerle « kelimatı arabiye » ayrılığını kaldırdı. Dilimizde kullandığımız kelimelerin tamamile kendi malımız olduğunu ispat etti. Çünkü esas hangi lisandan olursa olsun, söylediğimiz kelimelerin hepsini söylediğimiz gibi yazıyoruz.

Hulasa yeni yazımız bize dilimizin istikbalini kazandırdı.

Dilimize istiklal veren, yani kalbimizi ferahlandıran ve çocuklarımızın daha kolay okuyup yazmalarını ve daha doğrusu istiklalizimizi temin eden bu «Lâtin» alfabesi acaba nasıl meydana gelmiştir?..

Şüphesizki birden bire değil Çünkü hiç bir insan bir eseri birden bire mükemmel olarak meydana çıkarmamıştır. İnsanların bir birleriyle konuşarak fikirlerini söz yardımıyla, görmedikleri ve işitmedikleri hem cinslerinede fikirlerini bildirmek, yani zaman ve mekân içinde fikir nakletmek istedikleri gayet tabiidir.

Söz, şairin dediği gibi, âlemler arasında bağıllık vasıtası isede fonografin icadından evvel, sözün nakli kabul olmadığından, insanların fikirlerini uzaklara nakletmek istedikleri vakit ne gibi vasitalara muracaat eyledikleri hakikatan düşünülecek şeydir.

Zamanımızda yaşayan fakat medeniyette henüz pek geri olan bazı kavimların fikir nakli için kullandıkları vasıtalar, yazının icadından evvel bütün insanların kullandıkları vasıtalar hakkında bir fikir verebilir. Mesela « Sumatra » adasındaki « Melez » kavmi fikirlerini bildirmek için tuz, kara ve kırmızı biber gibi vasıtalar kullanırlar.

— SONU VAR —

N İ N N İ L E R

Halk bilgisi derleyicilerinin yapacağı işlerden biri de halkla yakından temasa gelmek, onlarla teklifsizce konuşmak, Adet ve ananelerine tamamen vakıf olmak için bir çok törenlerinde bulunmak ve onlarla yaşamaktır.

Diyarbakır Halkiyatını derlemeye koyulduğum gündenberi bir çok Diyarbakırlı ihtiyar kadın ve erkeklerle görüştim. Bilhassa kadınlardan şimdiye kadar derlenmemiş güzel Ninniler, Masallar, Türküler, Bilmeceler V. S. derledim. Bunlar arasında Gençliğini düğünlerde çalğı çalmak ve türkü söylemekle geçiren Hatice adlı bir ihtiyar vardiki bu yetmişlik ihtiyardan cidden çok istifade ettim. Kendisinden bildiği şarkıları, Ninnileri V. S. söylemesini rica ettiğim zaman evvela red etti. Sonra ısrarlarıma karşı koymayıcağını anlayınca :

— Sana dedi Zülküfümün babası öldüğü zaman söylediğim bir yas'ı (Ağıt — Mersiye) yazdırayım :

Ağıt

Felek beni dul eyledi

Her kapıya kul eyledi

Ahmet Şevket Kavut

*Yaktı canım kül eyledi
Uyu öksüz yavrum uyu
Kimse artık açmaz kapuyu*

*Diyarbakır kara taştan
Yüreğim kan ağlar baştan
Öksüz kaldın küçük yaştan
Uyu öksüz yavrum uyu
Kimse artık açmaz kapuyu*

*Bahçede çiçekler soldu
Evimiz elemle doldu
Bir babandı o da öldü
Uyu öksüz yavrum uyu
Kimse artık açmaz kapuyu*

*Ecel aldı bey babanı
Keder kapladı her yanı
Hani aslan baban hanı
Uyu öksüz yavrum uyu
Kimse artık açmaz kapuyu*

*Götürdüler gelmez geri
Toprak oldu artık yeri
Yılan akrep yemen bari
Uyu öksüz yavrum uyu
Kimse artık açmaz kapuyu*

*Dağda davarım otlasın
Ovada çiftler işlesin
Tanrım seni bağışlasın
Uyu öksüz gavrım uyu
Kimse açmaz artık kapuyu*

Buruşuk elile ağarmış saçlarını
düzelterek :

Hey gidi günler dedi. Bu türküyü söylerken Zülküfüm henüz iki aylıktı. Genç yaşında Kocasını ondan ayıran ölüm acısının şair ruhunda büyük tesirler yaptığı ve onu heyecana getirdiği muhakkaktı. İhtiyar hafızasında unutulmuş kimbilir ne kadar kıymetli türküler saklıydı. Onun fani vücudu ile beraber bu kıymetli unsurlarında yok olmasına nasıl razı olabilirdim. O da bunun farkına varmış olacak ki :

Mademki ısrar ediyorsun öyle-
ise yaz dedi :

Ninniler (1)

*O dağ o dağ o dağlar
Bin dert kalbimi dağlar
Bu nasrete dayanmaz
Ne hastalar ne sağlar
Ninni gavrım ninni ninni.*

*Ninni diyem yaraşır
Mahallegi dolaşır
Mahallenin kızları
Oğlum ile oynaşır
Ninni gavruma ninni ninni*

*Ninni derim ağlarım
Karaları bağlarım
Öksüz geldin dünyaya
Yüreğimi dağlarım
Ninni gavruma ninni ninni*

*Ninni diyem yatasın
Çabucak boy atasın
Baban beni döğende
Sen de ona çatasın
Ninni gavruma ninni ninni*

*Uyu ey canım uyu
Uyu sultanım uyu
Ağlarsan baban döğer
Derde dermanı n uyu
Ninni gavruma ninni ninni*

[1] Annelerin mini mini yavrularını ayutmak için söyledikleri Türkülere Ninni diyoruz. Ninnilerin ekserisi manzumdur. Diyarbakırda bazı mensur Ninnilerde vardır. Bunlar en ziyade çocuk büyüdükten artık konuşacak bir hale geldikten sonra çocuğu eğlendirmek için söylenir.

DİYARBAKIRDA VAKIFLAR

A. Şevket Kavut

Vakıfların tarihi pek eski zamanlardan başlar. Yapılan araştırmalar sonunda elde edilen bazı ETİ tabletleri üzerinde Eti vakfiyeleri okunmuş ve etilerde vakıf müessesesinin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Uyğurca yazılmış bazı Türk vakfiyeleri de vardır. Gök Türklerde vakıflara büyük önem verirlerdi. İyiliği seven, Yurttaşlarına yardım etmesini bilen ve bunun için büyük yardımlarını esirgemeyen Türkler yerleştikleri yerlerde Vakıf müesseseleri kurmuşlar, bu hayır ve şefkat ocağına alaka göstermişlerdir. Bu gün Anadolunun her köşesinde Selçukilerden ve bir çok Türk beyliklerinden kalma Vakıf müesseseleri vardır.

Halkevlerinin yapacağı faydalı işlerden biri de kendi bölgesinin Vakıflarına ait Vakfiyeler (1) üzerinde araştırmalar yapmak ve onlar tophiyarak neşretmektir. Vakfiyeler Ulusal tarihimizin esaslı membarıdır. Vakfiyeler ait oldukları devrin Kültürel durumunu, dini inanlarını ve duyularını, sosyal görümlerini aks ettirirler. Bu bakımdan önemi haizdirler.

Ne yazık ki şimdiye kadar vakfiyeler üzerinde uğraşılmamış çok ihmal edilmiştir. Bu hususta verilen eserler pek mahduttur. Bunlar arasında :

1 — Ahkâmül Evkaf

Karınbatlı Ömer Hilmi

2 — Evkaf nezareti tarihçei teşkilatı : İbnül Emin Mahmut Kemal vakıfların teşkilatını anlatan bu iki eserle.

1 — Karaman oğlu İbrahim beyin karaman imareti vakfiyesi) başlığı ile Pr. İsmail hakkı uzun çarşılının, (Belleten) dergisinin birinci sayısında yazdığı yazı ve Talat Mümtaz Yaman'ın (Kastamoni Vakfiyeleri) adlı eseri zikre şayandır.

(1) — Vakfiye : Servet sahibi bir zatın tesis ettiği medrese, Cami, Köprü, han Vs. gibi müesseselerin işleme ve tamiri için bu müesseselere tahsis edilen muayyen gelir membarının ne suretle ve nasıl sarf edileceğini, ne halde idare olunacağını, i-lâm hukukuna uygun bir biçimde tesbit ve teşkil eden esaslara denir.

Eski anıtlarile bir tarih kaynağı olan Diyarbakırın Vakıfları da çok ve değerlidir. Bunların Vakfiyeleri üzerinde uğraşmayı Dil-Tarih-Edebiyat kolu üyelerine bırakarak Diyarbakırdaki vakıfların tam bir listesini sunacağım :

1 — Mütevellî tarafından idare olunan vakıflar. (Mülhak vakıflar)

(Hacı) baki	Vakfı	Gülşeni	Vakfı
İpek oğlu	„	İskender paşa	„
Ulu cami	„	Salos camii	„
Eğilli	„	Küçük ve büyük kavas.	
Hüsâmeddin, Kemâleddin.		Fazıl çelebi	Vakfı
Aziz camlii	Vakfı	Baba abdurrahman	„
Çerkez zade	„	Tahir ağa	„
Ürfî zade	„	Hanili	„
Ömer paşa	„	Seyit paşa	„

2 — Vakıflar U. müdürlüğü tarafından emaneten idare olunan V. (3)

Behram paşa	Vakfı	Zülfü çelebi	Vakfı
İbrahim paşa	„	Cimşit bey	„
Hoca ahmet	„	Abdal dede	„
Rağıbiye	„	(Hazreti) ömer	„
Medinei münevvere	„	Musikân	„

3 — Vakıflar umum müdürlüğü tarafından doğrudan doğruya idare olunan vakıflar. (Mazbut Vakıflar).

(Şeyh) matar	Vakfı	Kastal paşa	Vakfı
Melik ahmet	„	Seyit yahya	„
İbrahim bey	„	Hasan paşa	„
Ali paşa	„	Hasırlı	„
Husrev paşa	„	Lâleübey	„

2 — Vakfiyelerin yazılı şartlarını yerine getirmek ve vakıf akarları idare etmek işini üzerine alan şahsa mütevellî denir. Mütevellî vakfın evladındandır.

(3) — Mütevellisi bulunmayan bu gibi vakıflar on sene vakıflar umum müdürlüğü tarafından emaneten idare edilirler. On sene sonra bunlar da artık mazbut vakıflar meyanına geçerler.

Camii Nebi	„	İzzeddin	„
Ümmehani	„	Özdemir oğlu	„
Han zade	„	(Hacı) osman	„
Camii kebir şafiiler		Kaşık budak	„
Mes'udiye	Vakfı	Hamza bey	„
Mürteza paşa	„	Lâtifiye	„
Fatih paşa	„	Sultan isa	„
Sefa camii	„	Kale camii	„
Zinciriye	„	Nasuh paşa	„
Sait köçek	Vakfı	Muallak	Vakfı
(Şeyh) yusuf	„	Kadı camii	„
(Hacı) Abdurrahman	„	Molla Bahaddin	„
Sultan sa'saa	„	Balıklı camii	„
Taceddin	„	(Hacı) Büzrük	„
Hançer gūzar	„	Sin camii	„
Sultan şecaaddin	„	İoni müderis	„
Mahmudi zahidi	„	Ablak	„
Sarı abd'rrahman	Vakfı..		

ÖMÜR

*On altı yılın geçti bir anlık bakış gibi,
Yaşarım baharımı uzayan bir kış gibi,
İstirap ve yoksulluk kirlı bir nakış gibi,
İşledi nefesini alnımdaki derime.*

*Ömrüm babasız geçti bu ellerde süründüm,
Kederin kıvrandıran örtüsüne büründüm,
Bazan yaşıyor gibi bazan ölü göründüm,
Anamdan başkabir eş çıkmadı kederime.*

*Böyle ise yaşamak hayatı ne yapayım?
Ömrümü kücaklayıp sonsuzluğa atayım.
Ölüm mabudum olsun ve ben ona tapayım,
Hayatın tek ışığı değmesin gözlerime j..*

Ş. Ersoy

DUT ÇULUK

(DEVAM)

F. İpekler - S. Özbek

Tohum ekildikten sonra yağmur düşerse sulmaya ihtiyaç yoktur. Aksi halde ekilen tohumlar süzgeçli bir kova ile iki üç günde bir hafifçe sulanır. Eğer toprak killi kumlu ise ekseriya yüzü kabuk bağlar. Ve yeni süren tohumlar bu kabuğu delip çıkarırlar. Böyle bir hal vukuunda toprağın yüzünde teşekkül eden bu kabuğu trptil ile kırmak lâzımdır.

Tohumlar ekildiğinden 20 gün sonra filizlenmeğe başlarlar, tohumların filizlenme kuvveti, yüzde 50 nisbetinde olduğuna nazaran bir metre murabbai yerde bine yakın fidan çıkar. Fidanlar 5 — 6 yapraklı olduklarında aralarında 5 santim kalacak surette seyreltme yapılır. Seyreltme yapılacak yerin tava gelmesi için evvelce hafif sulanması lâzımdır., Yaz devam ettiği müddetçe çapa ve ot alma ameliyatına devam edilerek müzür otların meydana çıkmasına meydan verilmemelidir, iklim ve toprağa nazaran İlkbaharda ekilmiş olan bu tohumlardan çıkan fidanlar Sonbahara kadar, 70 — 80 ve bazanda 1 — 1,5

santim kalınlık peyda eder. Çizgi usulüde tohumları ekmek için Çinlilerin bir usulü daha vardırki gayet kolay olmakla beraber bazı Muhassenati bulunduğu için bizim dahi bu usulu tetbik etmemiz muvafık olur.

Çinde tavaları hazırlandıktan sonra çizgileri çekilir. Diğer taraftan tavaların uzunluğuna müsavi olmak üzere kaba kınapla kesüp bunları ıslatırlar ve içinde dut tohumu bulunan torbaya batırırlar. Kınaplar yaş olduğu için tohum onların üzerinde yapışık kalır. Ve bir kişi her bir boy kınabın uçlarından tutar. Ve gerdirerek parmak ile tanbur teli titretir gibi çeküp bırakır. Şu suretle ki kınapların üzerindeki yapışık bulunan fazla tohumun bir kısmı dökülür. Ancak bu fazla tohumların ziyan olmaması için kınapları gerdiğimiz vakıt altında bir bez bulundurmak lâzımdır. Bir taraftan bu suretle hazırlanan kınapları tavalara açılmış olan çizgiler içinde yatırılırlar. Bu yatırma ameliyatı dahi tavalara karşılıklı duran iki kişi tarafından icra olunmalıdır ki düzgün olsun.

SONU VAR

DAMLACIKLAR

*Seni hulyalarımla süsledim, yıldızladım
Ve sen bir yıldız gibi söndün başka bir suda.
Kalbimi sürükledin ardından adım, adım.
Söndün, fakat sönerken söndürdün ruhumu da*

*Senin saadetinse benim sonsuz kederim.
Sevgili ben razıyım her an azap çekmeye
Sen gül, ve düşünme bir gün ağlarım diye
Bu gülüşün borcunu göz yaşıyla öderim.*

*Sordun bana gülerek seveda denen şey nedir ?
Ve ben dedim en güzel , en hoş aldanıştır bu.
Aşk bir mum ışığıdır, gönül bir pervanedir,
Yanar , daima yanar ne sonsuz yanıştır bu.*

*Bahar' bahâr diyerek çırpınıp durdun kalbim.
Ona ulaşmak için nasıl kudurdun kaldım.
Ne kadar iştiyakla anıyordun baharı.*

*Bahar geldi. büründü her şey hayat rengine
Niçin senin kederin dinmek bilmiyor gene ?
Zavallı sen böylemi sanıyordun baharı ?*

İ D E A L N E D İ R

Miraç Aktuğ

Yeryüzünde yaşayan milyonlarca insanı birbirinden ayıran ve gine bu insanları kısım, kısım birbirine bağlayıp, bu topluluklar arasında en çetin mücadelelere sebep olan İdeal farklarıdır.

Açtığı çığırda insanı amansız sürükleyen bu büyük kuvvet acaba nedir? onu araştıralım. Mefkûre kelimesinin menşei fikir ve ideal kelimeleridir. İşte bu menşelerden gıdasını hazını alan ideal; Bu mefhnuların insan kafasında kökleşmesi ve bunun fikirden çıkıp aynı adamın şahsiyetinde tecessüm etmesidir. İdeal başka bir deyişle bir fikrin insanın ruhu ile birleşmesidir. Ancak o vakıt kaybolmalı çıkmalıki, o İdeal silinebilsin

İdeal hiç bir zaman bir ihtisas değildir, çünkü ihtisas zaman ve tesirlerle silinebilmesi mümkün olan şuarsuz bir atılış, ideal ise silinmesi mümkün olmayan şuurlu bir yürüyüştür. İşte bu şuurlu yürüyüş aynı yolda olan insanları birleştirir, ve bu birleşmenin muhasılasından daha süratli ve toplu bir yürüyüş hasıl olur...

Gerek fertte ve gerek cemiyette birbirinden temamiyle kaçan,

birinin mevcudiyeti diğerinin vücudunu mohakkak alarak ortadan kaldıran iki mefhum: Tembellik ve idealdır

Tembellik ideali boğar, idela tembelliği kavar

Bu bakımdan ideal ve ferdi Cemiyeti harekete getirir, tembelikten kurtarır. Halbuki çalışan insan daima iyi bir insandır, fenalık düşünmeye vakti yoktur. Bu cihetten ideal aklada tesir eder, binali toplu bir deyişle İdealist insan, çalışkan ve ahlaklıdır diyebiliriz.

İdealist olan bir Cemiyetin toprakları çiğnense bile o bir varlıktır, ölmez, yaşar ve muhakkak olarak bir gün parlar; Ateşşe meşale olur.

HALKEVİ

Ibrahim Ateşli

Sarınca ruhumuzu inkilâbın alevi,
Neş'e kattı gençliğin kuruyan göz yaşına.
Altı ok meş'alesi dikilince başına,
Halka verdi refahtı şu mukaddes halkevi,

O her karanlık yolda parlayan meş'aledir.
Ümitsizlikle sönen gözlerde bir şuledir.

Kudret verdi gençliğe, yükseltti her hevesi,
Halkevinde söküldü halkın bağrında yara.
Kalmadı bu hevesten artık ruhlar da kara,
Onu irşad etmişti çünkü ATATÜRK sesi.

O her karanlık yolda parlayan meş'aledir.
Ümitsizlikle sönen gözlerde bir şuledir.

Bu sayede kalmadı halkın kalbinde sızı.
Vefa arasan eğer bulacaksın her zaman,
Sarsılmaz bir inanla unutmaki hiç bir an,
Halkevinde doğmuştur halkın ümit yıldızı.

O her karanlık yolda parlayan meş'aledir.
Ümitsizlikle sönen gözlerde bir şuledir.

EVİMİZİN BİR AYLIK ÇALIŞMALARI

23 Temmuz HATAY Günü

23 Temmuz 939 da Halk-
evi önünde kalabalık bir halk
kütlesi karşısında büyük bir
canlılıkla kutlanmıştır. Dil,
tarih edebiyat kolumuz baş-
kanı Kâzım Baykal Hatayın
uzak ve yakın tarihini anlat-
mış ve Vali Dr. Mithat Altr-
ok tarafından Hatayın ana
vatana ilhakının mana ve
ehemmiyeti hakkında heyecan-
lı bir nutuk söylenmiştir.

24 Temmuz Lozan günü

Lozan sulhunun yıl dönü-
mü Halkevi önünde bütün
Diyarbakırlılar tarafından bü-
yük bir heyecanla kutlan-
mıştır. Halkevi balkonunda
askeri bando ve Halkevinin
altmış kişilik korusu tarafın-
dan söylenen istiklal marşile
törene başlanmıştır, Dil, Tarih,
Edebiyat komitemizden Ömer
Öner Lozan sulhunun Türk
Tarihindeki büyük ehemmiye-
tini tebarüz ettirmiş ve koronun
söylediği milli marşlarla tö-
rene son verilmiştir.

Köyde Temsil

Temsil kolumuz bu ayda
Simakı köyüne giderek açık
havada kalabalık bir köylü

karşısında (kanun adamı)
piyesini temsil etmiştir. Piyes-
ten evvel kolumuzdan öğretmen
Sadık Özbek tarafından Cum-
huriyet rejiminde köylünün
rolü hakkında bir musahaba
yapılmış temsilden sonrada
piyesin mevzu ve manası
hakkında izahat verilmiştir.

Hapishanede Türkçe Kursları

İki ay önce hapishanede
açılmış olan Türkçe kursları
büyük bir muvaffakiyetle
devam etmektedir. İki ders-
hanede yüz altmış mahpusa
ders verilmektedir. Yer bulun-
madığından başka sınıf açıla-
mamıştır. Yakın vakitte ha-
pishanede Alfabe bilmiyen
kimse kalmıyacağını ümit
ediyoruz.

İmtiyaz sahibi : Diyarbakır Halkevi
Umum Neşriyatı idare eden
Avukat Agâh Arman

Diyarbakır Basımevinde basılmıştır